DE LA BARITON LA TENOR – interviu cu Bogdan Mihai

(Costin Popa – 11 octombrie 2011)

Academia „Mirella Freni"

Costin Popa: Suntem în orașul lui Rossini, la Pesaro, și-mi amintesc că în urmă cu ceva ani, mă aflam la Ploiești, în juriul unui concurs de canto. Te-ai prezentat și ai luat Premiul I. De atunci și până acum a fost un drum nu foarte lung. Te-ai gândit vreodată că vei ajunge aici?

Bogdan Mihai: Am sperat, desigur. Întotdeauna îmi aduc aminte cu mare plăcere de fiecare moment al vieții mele. Țin minte Concursul de la Ploiești, nu mai știu exact anul, dar pe atunci cântam ca bariton, bariton liric. Acum fiind tenor, multă lume mi-a reproșat de ce n-am cântat așa de la bun început, însă cred că acest lucru m-a ajutat foarte mult și cei care m-au ținut în această țesătură de glas n-au făcut altceva decât să mă protejeze. Foarte tânăr fiind, aveam 17-18 ani, dacă aș fi intrat de atunci în nu știu ce acrobații vocale și într-un repertoriu complet inadecvat, aș fi putut ca astăzi să nu mai cânt. Am fost apoi student la Conservator, la clasa maestrului Nicolae Constantinescu, am lucrat cinci ani împreună, a fost o perioadă foarte bună, m-am simțit excelent și foarte ocrotit prin tot ce am cântat în acea vreme, nu regret nici o secundă. Apoi am căutat pe Internet un master class, l-am găsit pe cel al Mirellei Freni, m-am prezentat acolo ca bariton, iar după audiție mi-a spus clar: „Tu ești tenor, să nu-ți fie frică, gândește-te, ai trei zile la dispoziție și vino cu o arie de tenor să vedem ce putem face".

C. P.: Decizie greu de luat, propusă însă de o celebritate a lumii lirice.

B. M.: Bineînțeles că am început efectiv să plâng, am fost destul de speriat, trebuia să uit tot ce învățasem și să încep o viață nouă. Era un mare risc pentru că, schimbând totul și luând-o de la capăt, nu știi ce garanții îți poate oferi viitorul. Țin minte că am adus aria lui Almaviva, „Ecco ridente in cielo" din „Bărbierul din Sevilla", am început acel cantabile și doamna Freni mi-a spus că dorește să audă finalul, agilitățile și notele acute. Am cântat și fără să-mi dau seama am emis Do natural acut, dar n-am conștientizat ce sunet este. Păstrez înregistrarea. Mirella Freni mi-a spus: „Ai văzut că ești tenor? Ai încredere, vei intra la Academia mea, vom lucra și totul va merge bine". Și am studiat șase luni numai aria „Dalla sua pace" din „Don Giovanni", eram exasperat. De ce numai asta? Îmi răspundea că îmi va ajuta foarte mult, va egaliza vocea, voi învăța să colorizez... Mozart este o școală extraordinară. După această perioadă am intrat din nou în repertoriul rossinian, am cântat pentru prima dată, și o spun cu toată sinceritatea, aria „Cessa di più resistere" din „Bărbierul din Sevilla". Eu adusesem partitura, am înregistrarea video în care doamna Freni îmi spune: „Ești nebun să vii cu aria asta cumplită?" Timp un an și jumătate a fost o colaborare

foarte frumoasă, ne-am înțeles extraordinar, după care drumurile s-au separat, deja au apărut contracte, inclusiv debutul meu la Opera Națională București cu acest rol, Almaviva, și apoi colaborarea cu agenția de impresariat vieneză cu care lucrez astăzi. Sunt fericit pentru că eu consider că am parcurs un drum natural, n-am forțat absolut deloc, nu m-am băgat în roluri care să ceară mai mult decât pot eu să ofer și în general sunt deosebit de atent cu ceea ce accept să cânt, mai ales că ofertele vin din toate părțile.

Țesături vocale preferate

C. P.: Din nou, hotărâri greu de luat...

B. M.: Iată, trebuia să fac „Cei doi Figaro” de Mercadante la Ravenna, sub bagheta lui Riccardo Muti. Inițial am spus că sunt de acord dar după ce am văzut partitura, am considerat că rolul este scris prea mult pe registrul central și exista riscul să mă întorc oarecum la vocea de bariton, lucru pe care nu-l doream. Însemna să îngroș sunetul și nu era bine pentru mine. Apoi a urmat propunerea pentru opera „1984” de Lorin Maazel, spectacol pe care trebuia să-l fac la Palau de les Arts Reina Sofia, la Valencia, sub bagheta sa, dar am refuzat.

C. P.: Din punct de vedere al țesăturii vocale, ce roluri preferi? Ultra-acute?

B. M.: Nu neapărat. Vreau să fie un desen melodic înalt, dar care să nu aibă țesătură dificilă. Pentru că dacă el este foarte jos sau central nu pot să mă manifest. Iar eu am, cum spunea și maestrul Alberto Zedda, o voce de tenor liric, care trebuie să sune și să arate ce am mai bun, agilitățile. Ori la Mercadante nu existau fiorituri, era o operă superbă dar nu pentru mine. La fel și „1984”, scriitură modernă, niște Re-uri acute, dar o muzică din care n-am înțeles absolut nimic. Și m-am gândit că dacă eu, acum, la 29 de ani, fac acest lucru, ce voi mai cânta la 40? „Puritanii”, la fel. A existat o ofertă de la Teatrul Massimo din Palermo dar am refuzat-o. Nu pot, n-am încă maturitatea personajului.

C. P.: Înțeleg că te documentezi întotdeauna înainte de a da un răspuns.

B. M.: Desigur. Cei din agenție îmi spuseseră că e important. De acord, sunt maeștri de mare renume dar eu nu pot să risc. În momentul în care te prezinți în fața unui public, plus presa scrisă și TV, ești judecat, nu-i destul să se zică „ce drăguț este acest băiat și ce voce frumoasă are!” Te disecă și dacă nu ești bine, atunci te costă. Și după două-trei articole proaste în presă, nu mai cânți pe scene mari. Veștile circulă rapid, ca... telefonul fără fir. Sunt foarte atent la ce fac. Am răbdare.

Se compune pentru Bogdan Mihai

C. P.: Așadar Rossini în momentul de față, nu? Ai cântat „Aureliano in Palmira”...

B. M.: La Festivalul de la Martina Franca, tot în această vară...

C. P.: Și maestrul Alberto Zedda a compus pentru tine...

B. M.: ... variațiunile din „Adelaide di Borgogna” de aici, de la Pesaro. Pentru „Aureliano in Palmira”, am avut o bună colaborare cu maestrul David Parry. După „Armida” de la Garsington, ultimul spectacol în care am cântat sub bagheta dânsului a fost anul acesta la Stuttgart, „Bărbierul

din Sevilla”. L-am rugat să-mi compună niște variațiuni pentru Martina Franca. Am stat două ore într-o sală cu pian și dânsul mi le-a făcut. Bineînțeles pentru una din arii s-a consultat cu maestrul Zedda... dacă se poate elimina ceva. Au hotărât să nu se taie nimic iar cabaletta să fie obligatoriu reluată. La Pesaro, am lucrat în fiecare zi cu Alberto Zedda. Îmi trimisese înainte 7-8 pagini de variațiuni. Mi-a plăcut că mi s-a adresat cu „Caro collega”.

C. P.: Și ce a găsit de cuviință maestrul, mare dirijor și exeget rossinian, să-ți recomande?

B. M.: L-am rugat și a acceptat să înregistrez toate orele făcute cu domnia-sa, să le pot asculta mereu. Legat de agilități, mi-a spus așa: „Tu faci foarte bine fioriturile în Rossini, pentru că ai ritmică, accente, totul bine. Însă la această chestiune pe care tu o gândești matematic trebuie să pui sentiment. Accentuezi prima notă în agilități iar apoi trebuie să adaugi culori”. Mi-a mai spus că modul în care se cântă începutul și sfârșitul unei fraze la Rossini este ca un arc, pornești dintr-un punct, crești și te întorci în același punct. Nu obosești și vocea sună foarte bine. Mi-a dat multe sfaturi de stil, interpretare, respirație, despre raporturile cu publicul, cu orchestra, despre modul în care „vorbești” recitativele. În ziua de astăzi este fals conceptul că recitativele trebuie cântate, urlate. Nu! Se aplică exact dictonul italian „Si canta come si parla”, trebuie să le „vorbești”. Dacă vei cânta recitativele în forte, ce vei face în arii? Multă lume reproșează că recitativele nu sună, dar n-au cum să sune pentru că sunt declamate, exact ca la un actor. Așa a fost cu maestrul Zedda, care mi-a făcut o imensă bucurie spunându-mi: „Continuă cum ai făcut aici, aplică tot ce ți-am spus și vei vedea că viitorul o să-ți rezerve surprize cu totul extraordinare. Vreau să lucrăm împreună”. Știe că voi cânta „Contele Ory” la Geneva și mi-a spus că îmi stă la dispoziție cu cea mai mare plăcere.

„Nu încerc să imit”

C. P.: Cum te satisface muzica lui Rossini din punct de vedere al personalității tale?

B. M.: Eu sunt o fire energică și vulcanică, cred că este, cu siguranță, singurul compozitor cu care mă simt acasă, oriunde aș fi. Îmi place cam tot ce înseamnă Rossini.

C. P.: Există o tendință de a lejeriza agilitățile rossiniene.

B. M.: Este adevărat.

C. P.: Acest lucru nu place întotdeauna. Cum vezi problema și, eventual, cum o abordezi?

B. M.: Sunt întotdeauna atent la ritmică, este cea mai importantă pentru a executa agilitățile. Studiez partitura, apoi ascult zeci de înregistrări cu mari nume, Luigi Alva, Chris Merritt, Bruce Ford, William Matteuzzi, Rockwell Blake.

C. P.: Rockwell Blake făcea nuanțe absolut fabuloase pe un singur arc lung de respirație. Eu l-am ascultat în „Semiramide” într-un concert la Châtelet acum vreo 20 de ani și era fenomenal tocmai prin această calitate.

B. M.: Îmi povesteau cei de la machiaj, care sunt la Teatro Rossini din Pesaro de 20-30 de ani, că Rockwell Blake făcea niște exerciții de respirație absolut fantastice. Își aducea în cabină o cărămidă cu o sfoară, făcea un scripete și începea să tragă în timp ce cânta. Bine, el avea și o

construcție corporală formidabilă care-i permitea să facă tot ceea ce a făcut. Ascultând aceste istorii, nu încerc să imit, ar fi o mare greșeală, dar vreau să îmbunătățesc, să aduc – atât cât vocea îmi permite – lucruri noi. Înainte să vin la Pesaro, am vorbit cu tenorul Bruce Ford, pentru că el a înregistrat la casa Opera Rara „Adelaide di Borgogna”. Mi-a spus să fiu foarte precaut, pentru că este un rol dificil dar, dacă știi să-l aduci la glasul tău, poți să ai succes extraordinar. Mi-a dat sfaturi, este o persoană foarte gentilă, atât de umană. Ca și partenera mea din spectacol, mezzosoprana Daniela Barcellona, care pentru mine a fost o surpriză.

Contestări

C. P.: E mai înaltă decât tine?

B. M.: Un pic. Dar ne-am înțeles foarte bine, mi-a spus „sei mio fratello”, ne îmbrățișăm ori de câte ori ne vedem. Aici suntem ca o mică familie. Mi-a spus că trebuie să mai cântăm împreună, neapărat. Toată lumea a apreciat că formăm un cast foarte unit, glumim la repetiții, ieșim împreună, ne telefonăm.

C. P.: Ați făcut haz și pe seama fluierăturilor de la premieră?

B. M.: Bineînțeles, pentru că noi știam cine vine și, mai ales, de ce vine și care sunt principalele ținte: atât Daniela în „Adelaide di Borgogna”, cât și mezzosoprana Sonia Ganassi în următoarea premieră, „Moise în Egipt”. Au fost scene absolut oribile, care nu sunt permise într-un teatru, a intervenit poliția. Asta am pățit și eu la premieră, și în timpul ariei, și după, și în duetul cu Daniela. Nu are rost să trec lucrurile sub tăcere pentru că acesta este adevărul. Dar maestrul Zedda mi-a spus că nu există mare artist să nu fi fost huiduit în Italia. Am avut și noi, românii, cântăreți care au fost contestați de aripa dură a publicului. Dar vreau să vă spun că acești indivizi care fac atmosferă în teatru au întotdeauna un instinct precis și vin la spectacole numai când se fac transmisii radio. S-a întâmplat și la Bologna, mi-a povestit fostul director al teatrului cu care m-am văzut aici. Nu mai știu ce premieră a fost. S-au apropiat de microfoane urlând ca să facă atmosferă, pentru că rămâne document. Și atunci toată lumea, toate articolele, judecă în funcție de ce au auzit în transmisie, pentru că mulți nu vin să vadă spectacolul, ascultă numai la radio și scriu. Se întâmplă.

C. P.: E neplăcut, sigur că da. Citești cronici?

B. M.: Da, întotdeauna, consider că învăț. O cronică, indiferent cât de bună sau proastă este, trebuie să o citești, să înveți să pătrunzi în ea și să fii mult mai atent ce să faci și ce nu, când ești din nou pe scenă. Și asta este o școală. Cine nu citește cronici greșește. Citește-le pentru că o fărâmă de adevăr există în tot! Și colegilor de scenă le-am spus că dacă văd la mine lucruri care nu sunt bune, să-mi spună. Sunt aici ca să învăț, și asta trebuie să fac toată viața. N-am nici o problemă, sunt foarte deschis la asta.

Rossini... baroc

C. P.: Aș vorbi puțin despre un spectacol cu „Bărbierul din Sevilla” pe care l-ai făcut la Paris în ianuarie. Ai lucrat cu dirijorul Jean-Christophe Spinosi și am remarcat unele lucruri speciale...

B. M.: El a gândit foarte mult „Bărbierul” în stil baroc, pentru că este un mic geniu în acest stil de muzică. Lucrul cu maestrul Spinosi a fost extrem de antrenant. Ne-am înțeles din prima zi pentru că am dorința să cânt agilitățile într-un ritm cât se poate de alert, nu suport să lâncezesc. La Dresda, când am lucrat cu dirijorul Riccardo Frizza, mi-a spus că trebuie să fac lent cadențele din cavatina „Ecco ridente in cielo”. I-am răspuns: „Maestre, eu sunt îndrăgostit de Rosina, aștept să iasă la fereastră, de ce lent? Nu-i cântă unul de 90 de ani, ci un tânăr.” Cu Spinosi a fost cu totul altceva, el practicând tempi alerți, iar aria „Cessa di più resistere” de la sfârșitul spectacolului, cred că a fost, fără modestie, cea mai bună din viața mea, ca o explozie. Rossini înseamnă șampanie, strălucire. A fost foarte bine la Paris, am introdus ceva elemente baroce la finele Serenadei.

C. P.: Nu ai avut impresia că ai pierdut puțin din culoare și fioriturile acelea rapide erau de altă factură, mai lejeră?

B. M.: Exact, dar am încercat să combinăm. Au fost momente în care nu am fost de acord cu dirijorul și i-am spus: „Maestre, aici trebuie să sune, să existe o culoare anume”.

C. P.: Sigur că da, în agilități nu trebuie să pierzi coloristica.

B. M.: Sub nici o formă. Dar rezultatul a fost foarte bun, plus lucrul cu regizorul Emilio Sagi, o absolută încântare.

C. P.: O montare foarte frumoasă.

B. M.: Premiera a avut loc în 2005, la Madrid și l-au reluat la Châtelet. Cu un succes formidabil. A fost pentru prima oară în viața mea când finalul s-a bisat în fiecare seară, cu publicul în picioare. O atmosferă extraordinară, un astfel de succes ca la Paris n-am trăit niciodată. Directorul Jean-Luc Choplin a spus că bis în fiecare noapte nu s-a mai întâlnit in-loco de la „Don Carlos” cu Karita Mattila, Alagna și Thomas Hampson, cu Pappano la pupitru.

Proiecte

C. P.: Spune-mi, ce urmează în viitor?

B. M.: Ofertele și contractele sunt până în 2013 inclusiv. În octombrie, Tokio, Suntory Hall, două concerte cu Angela Gheorghiu. Apoi plec pentru debutul la Zürich, „Don Pasquale” dirijat de Nello Santi, cu Ruggero Raimondi în rolul titular. După aceea revin în țară pentru studiu în vederea întâlnirii din Italia cu maestrul Zedda. Vom lucra „Contele Ory”, pe care îl voi cânta la Geneva în decembrie. În luna ianuarie, chiar la început, revin la Deutsche Oper Berlin, „Bărbierul din Sevilla” sub bagheta lui Guillermo García Calvo, într-o regie incredibil de dificilă, dar superbă. Noi facem eforturi serioase acolo... cântăm într-un picior, agățați, groaznic! Apoi plec la Antwerpen, în martie-aprilie, pentru premiera mondială a operei „Rumor” de Christian Jost.

C. P.: Ai văzut partitura? Ce țesătură are rolul tău?

B. M.: Bineînțeles. Compozitorul m-a ascultat la Stuttgart în „Cavalerul rozelor”, apoi la Berlin, am mers la o cină după spectacol și i-am spus: „Maestre, dacă scriitura este dodecafonică, n-o să cânt așa ceva”. M-a asigurat că a ascultat înregistrările mele și a compus cu glasul meu în minte. Oricum, rolul lui Ramon – este notat în manuscris că este scris pentru vocea mea – are agilități.

Este o operă care ține o oră și jumătate. Sunt nouă spectacole, se va face DVD. După Antwerpen, în iunie-iulie voi reveni la Martina Franca pentru un Concert Rossini cu orchestră și cor, la Palazzo Ducale, transmis la RAI în direct – eu cu Maria Aleida, cu care am cântat „Aureliano in Palmira”, o soprană excepțională de coloratură, n-am mai auzit de la Mado Robin astfel de supra-acute. Sincer, chiar ultimele clape ale pianului și fără nici un efort. Urmează o premieră mondială, „Francesca da Rimini” de Mercadante. Din dorința compozitorului, manuscrisul n-a fost niciodată deschis și a fost găsit la Torino într-un seif. După Martina Franca, marea bucurie este că voi debuta la Arena din Verona în Don Ottavio din „Don Giovanni”, în regia lui Zeffirelli, alături de Barbara Frittoli și alte vedete. Aștept contractul dar treaba este decisă. Apoi la Stuttgart se va face o premieră cu „Cenușăreasa” la care sunt invitat.

C. P.: Tu ai un contract fix la Stuttgart?

B. M.: Nu, absolut deloc. Pentru că, într-un fel, sunt de-al casei, am spus că voi cânta oricând acolo, chiar și gratis (desigur, nu va fi cazul!), pentru că este teatrul sufletului meu, acolo mi-am făcut debutul internațional. După Verona și Stuttgart, urmează Santiago de Chile, o nouă producție cu „Bărbierul din Sevilla” etc.

C. P.: Am observat și „Don Pasquale” ca titlu...

B. M.: Am debutat în rolul Ernesto la Opera Națională București, în regia lui Rareş Zaharia, un regizor tânăr, prieten foarte bun și cu niște idei extraordinare, care deja face carieră în străinătate.

„Nu studiez cu nimeni”

C. P.: Apropo, partenera ta din spectacolul bucureştean, soprana Aurelia Florian, ce mai face?

B. M.: Din câte știu este plecată în Italia, studiază, are un profesor acolo, nu cunosc numele lui.

C. P.: Tu cu cine studiezi în momentul de față?

B. M.: Cu nimeni.

C. P.: Crezi că este bine?

B. M.: Poate da, poate nu. Legat de tehnică, urmez cam tot ce am învățat de la Mirella Freni,. Când abordez un rol nou, bineînțeles că există momente când vocea se duce într-un loc care nu este cum trebuie. Atunci opresc complet cântatul și 2-3 zile fac numai exerciții tehnice, până-mi revin. Îmi este foarte greu să mă încred acum în cineva. Sunt foarte prudent. Totuși, m-am întâlnit la Viena cu Edita Gruberova cu care chiar am să doresc la un moment dat să lucrez puțin, cred că spre sfârșitul anului.

C. P.: Poate anumite sunete mai sunt tentate să meargă „în spate” și ar trebui controlate.

B. M.: Știu, numai că sunt foarte, foarte atent. Cu maestrul Zedda am lucrat și tehnic.

C. P.: Edita Gruberova a fost o tehniciană formidabilă, fără discuție.

B. M.: Tocmai la asta mă refeream, plus că dânsa a spus la Viena – este o foarte bună prietenă a agenției mele – că, deși nu lucrează cu voci masculine, pentru mine va face o excepție. A ascultat „Armida" mea de la Garsington și i-a plăcut. Mereu întreabă ce face „minunatul tenor romantic"? Este o persoană foarte drăguță, comunicativă, simplă, un om foarte normal. O să începem să lucrăm. Plus că, în belcanto, a cântat cam tot ce se poate. Eu în general primesc sfaturi de la toată lumea. Nu pot să afirm că fac tot ce mi se spune, dar culeg ceea ce consider că este bun. Cu Nelly Miricioiu vorbesc mult la telefon. Și dânsa a cântat mult belcanto, îmi oferă multe sfaturi. Este posibil să înregistrăm anul viitor „Maria Padilla" de Donizetti. În rest... să vedem ce-mi oferă viitorul.

